

Kastbjerg Ådal naturprojekt

Kastbjerg Ådal er kendetegnet ved usædvanligt mange kildevæld langs kanten af ådalen. Det kalkholdige vand fra kilderne skaber levesteder for den artsrige natur, du kan støde på overalt i ådalen. Riggkær er relativt sjældne plantesamfund, der er afhængig af frisk kalkholdigt kildevand og få næringsstoffer. Det er især rigkærene og de mange kildevæld, der er grundlag for, at Kastbjerg ådal er udpeget som habitatområde under EU's Natura 2000-netværk af beskyttede naturtyper.

Et stort naturprojekt i Kastbjerg Ådal tog sin begyndelse i 2007, hvor Naturstyrelsen Himmerland igangsatte en omfattende jordfordeling og planlagde tiltag, der kunne forbedre naturen i ådalen. I projektet var fokus på at beskytte forekomsten og sikre mulighed for udbredelse af rigkær. Men der er også foretaget vandløbsrestaurering med gensoning af flere strækninger af Kastbjerg Å.

Anlæg af slynget på åen neden for Enslev gav anledning til et særdeles spændende udgravningsarbejde, hvor Østjylland Museum har afdækket gamle vejspor og krydsninger i ådalen 4.000 år tilbage i tiden.

Jordfordeling og græsning

Jordfordelingen har krævet vidtgående planlægning og måtte strækkes over seks etaper fra 2007 til 2013. Antallet af lodsejere med parceller i ådalen er reduceret fra 121 til 35, og der er skabt større sammenhængende engstykker med bedre muligheder for rentabel drift med afgræsning.

For at få dyr på græs i ådalen er der i samarbejde med kommunerne etableret mange km nye hegn. Når dyr som kvæg, får og heste græsser i engene, modvirker de tilgroning af rigkærene.

Et væld af oplevelser

Det er storslåede landskaber med fantastiske udsigtspunkter, der kan opleves i Kastbjerg Ådal. I den østlige del er ådalen ikke så bred, men dybe dale og høje skrænter markerer, hvordan smeltevand i istiden har gravet sig ned i tunneldalen på sin vej mod Hjarbæk Fjord mod vest. I dag flyder vandet den nedsatte vej mod øst til Mariager Fjord.

Ved Enslev, Sem og Kastbjerg breder ådalen sig ud til et mindre dramatisk landskab, men det er stadig en storlæst oplevelse at komme ud i den våde ådal, midt i naturen.

Spør fra fortidens aktiviteter

Kastbjerg ådal rummer spor fra mennesker helt tilbage til bondestenalderen, hvor fund af oldtidsveje i åens sydlige slyng mod Enslev viser, at der var transport med okser, heste og vogne på tværs af ådalen og at vadesteder blev bygget og forbedret gennem tiden.

Fra middelalderen ligger stadig forhøjninger et par steder i ådalen, hvor voldstederne Ovsgård og Ulvholm Slot har haft deres bygninger med vandgrave rundt om.

Kærby Mølle har sin møllesø og vidner om en svunden tid, hvor vandmøllerne lå næsten side om side ned gennem ådalen. Foruden at male korn, har nogle af møllerne været brugt til at garve skind og valke uld til tøj.

Ådalens mange kilder har leveret vand til landsbyerne, både mennesker og dyr. En smart teknologi, inden elektricitet blev udbredt, var en stødhævert, der ved hjælp af vandtryk, ventiler og lufttryk kunne løfte vand fra kilder op til brønde i landsbyerne. Der har eksempelvis været stødhæverter ovenfor Kransmark Bæk og ved Bredkilden.

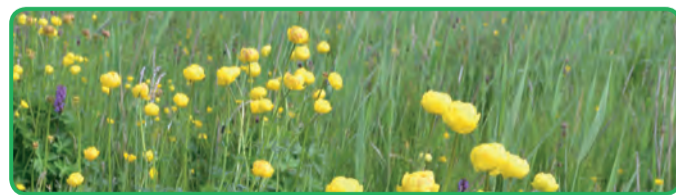
Ådalens vand har sikret saftige, grønne enge til kreaturer, heste, får og gader, men har også været brugt til dambrug. Græsning er stadig vigtigt for at holde krat af pil, birk og tjørn i skak.

En aktivitet, der ikke kan overses, er tørvegravning. Tørvæne var nødvendige som brænde til madlavning og varme, så hver en husstand havde sin egen tørveparcel, hvorved arealerne blev opdelt i mange små lodder – så mange, lokale omtaler 'de 100 parcellers eng'.

En mangfoldighed af blomster

Der er store naturoplevelser og stor biologisk mangfoldighed at finde i Kastbjerg Ådal fra de tørre overdrev på skrænterne til de våde enge og de mange kildevæld, der springer ud fra bunden af skrænterne. Især på Kvottrupruten er mange kildevæld synlige. Kastbjerg Ådal er kendetegnet ved sine mange rigkær – så mange, at det kan kaldes Danmarks længste rigkær, da de fordeler sig på et område på over 100 ha.

Skrænterne omkring Lambæk Dal er dækket af et blomsterfor i foråret og tidlig sommer, hvor smukke guldblokker og opret kobjælde breder sig med gule og lilleblå blomster.

Kattefod er en fin lille plante, der vokser på de tørre overdrev ved Lambæk Dal. Den er en tvebo, hvilket vil sige, at den har individuelle hunplanter, der har pink blomster i maj-juni og hanplanter, der har hvide fnok og der ligner små kattepoter – deraf navnet. Den bestøves af insekter, men kan også brede sig ved at sende løbere ud.

Længere nede, hvor det er mere fugtigt, breder engblommerne sig med deres kuglerunde og næsten lukkede gule blomster. Det er kun små fluer, der kan komme ind i blomsten og bestøve den, så den kan kun danne fra, hvis de rette bestøvere er til stede.

Ruter giver adgang

Som led i projektaftalerne er der indgået aftaler om offentlige stier for gående i projektområdet. Der er etableret stier og markeret fem ruter på i alt 16 km. Der er etableret seks nye broer over åen og overgange over kildebække, så ruterne kunne blive til rundture på tværs og på langs af åen.

Der er anlagt små P-pladser seks steder og lokale har opsat borde og bænke, så der er gode muligheder for at komme på tur og tage del i de skønne naturoplevelser, som Kastbjerg Ådal byder på.

Alle tiltag, der er gennemført i projektet, er baseret på frivillige aftaler med lodsejerne. Naturprojektet i Kastbjerg Ådal omfatter 500 ha og er blevet til i et tæt samarbejde mellem Naturstyrelsen Himmerland, lodsejere og de to kommuner, Mariagerfjord og Randers, der grænser op til Kastbjerg Å. Projektet er realiseret med midler fra statens såkaldte miljømiliard.

Der er busforbindelser til Kastbjerg fra Hadsund og Randers på rute 237, der stopper både i Kastbjerg og Enslev. Fra Mariager og Randers er der busforbindelse på rute 235 til den vestlige del af ådalen, hvor der fra Randers landevejen er en vandretur på cirka en km til Kvottrupruten.

På Moseby er det muligt at overnatte i shelters, der er bålhytte, multiofelter og vandpost. I Kærby ligger Ma hule, som er et lokalt samlingssted med shelters, madpakkhus, bålplads og legeareal.

Ved Kastbjerg er der vand- og cykelforbindelse til de fjorde via Nordstien og cykelrute 5, Østkystruten. Fra Hem er der en lokal markeret vandretur til fritssteder Moseby, lige syd for Mariager. Fra Moseby er der vandforbindelse via markveje til Højhøj (Danmarks største gravhøj) og Mariager.

Kastbjerg Ådal på landkortet

Kastbjerg Ådal befinder sig mellem Mariager Fjord mod nord og Randers Fjord mod syd. Ådalen ligger mellem to næregårde: Trudstholm ved Havnald mod øst og Kjellevrup Hovedgård mod vest. Tunneldalen fortsætter mod vest til Østerkær Bæk via Nordstien og cykelrute 5, Østkystruten. Fra Hem er der en lokal markeret vandretur til fritssteder Moseby, lige syd for Mariager. Fra Moseby er der vandforbindelse via markveje til Højhøj (Danmarks største gravhøj) og Mariager.

Velkommen til Kastbjerg Ådal

Denne folder inviterer dig på vandring på flotte og oplevelsesrige rundture i Kastbjerg Ådal. Lokale repræsentanter for landsbyerne har hjulpet med at udpege fem vandreruter, der er skiltet og markeret. Kvottrupruten ligger tæt ved åens udspring. Ulvholmstruten og Mølleruten ligger ved Dyrby Krat og Lambæk Dal. Bredkilderuten ligger mellem Sem og Enslev og Kastbjergruten ligger ved Kastbjerg.

Ådalen bliver brugt til landbrug med græssende dyr. Som noget særligt har mange af de private lodsejere givet lov til at lave vandreruter henover engene. Vis hensyn på ruterne og vær obs på, hvad vi må:

Vi må gå en tur

Helt unikt er det blevet muligt at tage en vandretur i ådalen på de markerede ruter. Det skyldes, at mange lodsejere har givet lovlig adgang til fods. Al færdsel sker på eget ansvar.

NB! Vandre- eller gummistøvler anbefales, da stierne ofte bliver oversvømmet – og slås kun 2 gange årligt.

Hunde skal i snor

Ådalen bliver brugt til landbrug med kvæg, heste og får, der afgræsser engene. Hunde SKAL være i snor på alle tidspunkter - og undgå kontakt med de græssende dyr.

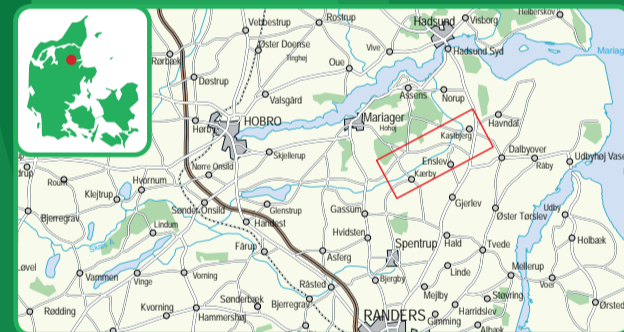
Ingen cykling i ådalen

I ådalen løber ruterne på tværs af græsstier og er ikke egnet til cykling! Efter aftale med lodsejerne er cykling derfor ikke tilladt. Parker din cykel og gå en tur i stedet for.

Ingen ridning

Efter aftale med lodsejerne er det ikke tilladt at ride i ådalen. Ridning er kun tilladt på ruten ved Kastbjerg.

I øvrigt gælder naturbeskyttelseslovens almindelige færdselsregler. Rigtig god vandretur!

Find mere om vandreruter

Stiguden Himmerland er en app til din mobiltelefon, der viser vej til og på vandre- og cykelruter i det østlige Himmerland. Et detaljeret kort kan hentes og bruges uden netadgang, så du altid kan orientere dig om, hvor du er.

mariagerfjordguiden.dk viser kort, vandre- og cykelruter og naturoplevelser i Mariagerfjord Kommune.

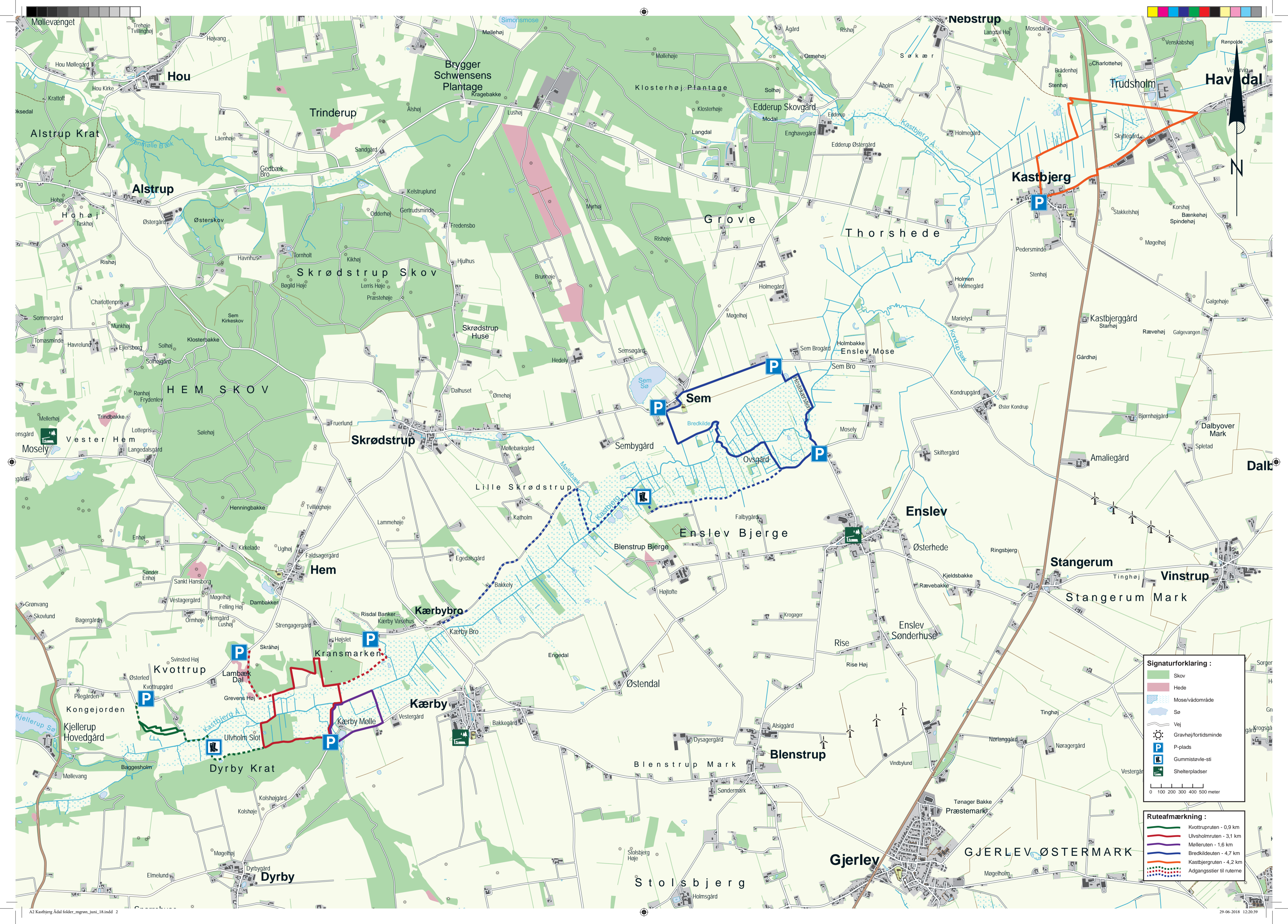
natur.randers.dk/bsaesoeg-naturen viser kort, vandre- og cykelruter og naturoplevelser i Randers Kommune.

Se ruter på App'en "Stiguide Himmerland"

Kastbjerg Ådal

Signaturforklaring :

	Skov
	Hede
	Mose/vådområde
	Sø
	Vej
	Gravhøj/fortidsminde
	P-plads
	Gummistavle-sti
	Shelterpladser

0 100 200 300 400 500 meter

Ruteafmærkning :

	Kvotruperuten - 0,9 km
	Ulvsholmruten - 3,1 km
	Mølleruten - 1,6 km
	Bredkildeuten - 4,7 km
	Kastbjergruten - 4,2 km
	Adgangsstier til ruterne